

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion virkamieslain muuttamisesta

Viite: HE 187/2021 vp

UPSEERILIITON RY:N LAUSUNTO VIRKAMIESLAIN MUUTOKSESTA

Upseeriliitto vastustaa valtion virkamieslain 44 §:n muuttamista esitetyllä tavalla, koska esityksessä mainitut virkamieslain 44 a §:ään liittyvät perustelut eivät edellytä karenssiajan nostamista 12 kuukauteen.

Karenssisopimuksia on tehty Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa ylimpään johtoon kuuluviin virkamiehiin. Sopimuksia on tehty Puolustusvoimissa myös hallintoyksikön päällikölle sekä toimialajohtajalle, joita ei lueta viraston ylimpään johtoon kuuluviksi.

Karenssiaika ei voi poiketa valtion virkamiesten osalta virastokohtaisesti.

Turvallisuuteen ja salassapitoon liittyvät näkökulmat ovat vaikuttavuudeltaan vastaavia, oli kysymyksessä sitten Puolustusvoimien tai valtioneuvoston virkamies. Mikäli virastot voivat itse säädellä karenssiajan pituutta, virkamiesten oikeutta työn tekemiseen valtionhallinnon ulkopuolella rajoitetaan ja virkamiehet ovat perusteetta eriarvoisessa asemassa.

- Puolustushallinnon merkittävimmät materiaalihankinnat käsitellään aina valtion johdon ja poliittisen päätöksen teon ylimmillä tasoilla. Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen ylimmällä johdolla ei siten ole erityistä asemaa verrattuna ministereihin ja heidän avustajiinsa taikka eduskunnan ylimpiin virkamiehiin, mitä tulee salaisten tai turvallisuusluokiteltujen asioiden käsittelyyn Suomen valtion turvallisuuteen taikka huoltovarmuuteen liittyvissä asioissa.
- Salassa pidettäviä taikka vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia asioita ei ole tässä lakiesityksessä käsitelty siten, että niiden perusteella voitaisiin tehdä eroja virastojen ja niiden virkamieskunnan välille. On selvää, että laadittavan säännösten tulee olla yhdenvertainen. Valtion turvallisuuteen liittyviä asioita on monenlaisia, ei vain Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen tehtäväalueeseen kuuluvat asiat.

Karenssimenettelyssä ei toteudu virkamiesten tasa-arvoinen kohtelu.

Karenssisopimusten prosesseissa on virastojen välisiä eroja ja siksi harkintavallan delegoiminen virastolle aiheuttaa eriarvoista kohtelua virkamieskunnan välille. Jos Puolustusvoimien karenssin piiriin kuuluva virkamies ilmoittaa hakeutumisesta johonkin ulkopuoliseen tehtävään, hänen osaltaan tehdään arviointi, tuleeko karenssi kysymykseen hänen osaltaan. Tämä arviointi tehdään arviointilautakunnan eli toisin sanoen muiden virkamiesten toimesta. Mikään työnantajataho ei odota vuotta saadakseen täytettyä

haussa olevan tehtävänsä. Tästä syystä vuoden karenssi on virkamiehelle este työllistyä viraston ulkopuolelle.

- Karenssi ei saa muodostua esteeksi henkilön jatkotyöllistymisessä oman erikoisosaamisalueensa tehtäviin työmarkkinoilla. Karenssi heikentää aina virkamiehen asemaa työmarkkinoilla, ja mahdollisuudet työllistymiseen voivat muodostua heikommiksi ja rajallisemmiksi. Karenssisopimukset eivät voi olla yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoperiaatetta loukkaavia ja ne eivät voi saattaa virkamiestä, joka on karenssisopimuksen alaisena, huomattavasti heikompaan asemaan kuin muut. Irtisanomisaika suojaa työnantajan oikeutta teettää työtä ja varmistaa siten osaamisen siirtämisen viraston käyttöön.
- Karenssisopimuksissa ei ole määritelty, kuinka rajoitusajan korvaus maksetaan, vaan jokaisesta tapauksesta on tarkoitus tehdä erillinen arviointi, mikäli rajoitettu henkilö hakeutuu viraston ulkopuolelle. Saamiemme tietojen mukaan arviointiprosessi kestää Puolustusvoimissa useita viikkoja. Tämä ei tue tehtävän hakijaa, palkkaavaa yritystä eikä luovuttavaa virastoa.
- Upseeriliiton saamien tietojen mukaan Valtiovarainministeriön linja karenssipäätöksissä ei ole ollut kovin selkeä. Karenssia vaaditaan poliittisesti, mutta kukaan ei halua maksaa pidempiä korvauksia. Julkisuudessa on muutamissa tapauksissa myös annettu kuva, että karenssi on vuosiloman jatke siirryttäessä muihin tehtäviin. Tästä negatiivisesta julkisuudesta johtuen Upseeriliiton jäsenet ovat tehneet reserviin siirtymisen jälkeen omaehtoisia karensseja. Heidät myöhemmin palkannut yritys ei ole halunnut kielteistä julkisuutta. Yritykset eivät halua, että heidät yhdistetään karenssisopimukseen kuten Lockheed Martinille kävi. Virastokohtainen soveltaminen johtaa erilaisiin käytäntöihin sekä lain tulkintaan ja vaarantaa koko lain muuttamisen arvoperustan.
- Karenssimenettely vaarantaa virkamiehen uran, mikäli hän päättääkin jatkaa valtion tehtävissä. On selvää, että sotilaan urakehitys vaarantuisi tilanteessa, jossa hän vain pyytää kannanottoa mahdolliseen työtarjoukseen liittyen.

Karenssiajalta maksettava korvaus tulee määritellä tarkemmin.

Lakiesitys ei sisällä arviota siitä, kuinka suuri kustannusvaikutus lakimuutoksella on.

Yhteenveto

Upseeriliitto ei pidä hyvänä esityksenä, että virastoille ja ministeriöille annettaisiin itse mahdollisuus soveltamiseen karenssin pituudesta ja määräytymisestä. Lakiesitys johtaisi siihen, että sotilaat joutuisivat automaattisesti kahdentoista kuukauden karenssisäännön piiriin. Se ei olisi myöskään kotimaisen puolustusteollisuuden etu. Mikäli karenssisääntöjä nyt uudistetaan, parempi vaihtoehto olisi se, että karenssisopimus laukeaisi aina automaattisesti, jos henkilö hakeutuu ulkopuoliseen tehtävään. Tämä olisi selkeä ratkaisu kaikille osapuolille.

Salassa pidettävät tai vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvat asiat eivät ole relevantti peruste jaotella virkamiehiä. Laadittavan säännösten tulee olla yhdenvertainen. Valtion turvallisuuteen liittyviä asioita on monenlaisia, ei vain Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen tehtäväalueeseen kuuluvat asiat. Jos karenssisopimus laukeaa, niin virkamiehelle tulee maksaa karenssiaikaa vastaava palkkatulo sekä kyseiseltä karenssiajalta sen mukainen ja muodostunut lomarahakorvaus. Myös vakuutusturva on huomioitava.

Jos karenssisopimusta sovelletaan virkamiehiin, joiden eläkeoikeus on yleistä eläkeoikeutta alempi, tulee se huomioida kyseessä olevan virkamiehen karenssiajan palkkauksessa sitä mukaillen. Virkamies, ketä kyseinen karenssisopimus koskee, on tästä johtuen esteellinen hakeutumaan tiettyihin rajatun alan tehtäviin karenssin määrittämän ajan.

Kaikkien etu on se, että karenssisäännöstö on sama sotilaille ja poliittisille virkamiehille. Upseeriliitto katsoo, että virkamiehiin, joiden kanssa karenssisopimus laaditaan, tulee soveltaa maksimissaan kuuden kuukauden karenssiaikaa. Tämä suojaa työntekijän ja virkamiehen työnteko-oikeutta. On selvää, että yksityisen sektorin yritys ei odota työntekijää vuotta, vaan palkkaa tehtävään jonkun toisen.

Puheenjohtaja

Ville Viita

Edunvalvontapäällikkö

Mika Ylönen

LIITE Power Point -esitys asiasta